

UPDATE Kennisbank Diversiteit en Emancipatie (IDEM Stedelijk expertisecentrum voor inclusie, discriminatie en (lhbtiq+) emancipatie) – mei 2026

TITEL: Veel goede wil, weinig beleid : Onderzoek naar antidiscriminatiebeleid bij huisartsenpraktijken – eindrapportage

AUTEUR(S): Bruin, L.

Fermin, A.

Paalman, C.M.

Robbers, S.

UITGAVE: Utrecht : Onderzoekerscollectief, 2026

SAMENVATTING: Dit onderzoek in opdracht van College voor de Rechten van de Mens verkent in hoeverre huisartsenpraktijken beschikken over beleid tegen discriminatie, zowel richting medewerkers als patiënten. Centrale vragen zijn: hoe verhoudt het huidige antidiscriminatiebeleid van huisartsenpraktijken zich tot mensenrechtelijke verplichtingen voor zorgaanbieders en welke mogelijkheden bestaan er om dit beleid te versterken? Op basis van nationale gelijkebehandelingswetgeving en relevante mensenrechten-verdragen heeft het College voor de Rechten van de Mens uitgewerkt aan welke minimale voorwaarden antidiscriminatiebeleid van zorgaanbieders moet voldoen.

Antidiscriminatiebeleid zou de volgende onderdelen moeten bevatten: het uitdragen van een expliciete non-discriminatie-norm, zorgvuldige behandeling van klachten, gelijke toegang tot zorg voor alle patiënten met bijzondere aandacht voor groepen in kwetsbare positie, toegankelijkheid voor mensen met een beperking en een discriminatievrije werkomgeving voor medewerkers. Voor dit onderzoek zijn kwalitatieve en kwantitatieve methoden gecombineerd: een literatuurscan, diepte-interviews met 17 huisartsen uit verschillende praktijktypes en regio's, een online-focusgroep om de resultaten te valideren en een enquête via de jaarlijkse NIVEL-huisartsenquête waaraan 958 praktijken deelnamen. Kernbevindingen. In dit onderzoek is in de interviews en de enquête navraag gedaan naar manieren waarop huisartspraktijken discriminatie signaleren, adresseren en voorkómen. Signaleren houdt in dat mogelijke incidenten of patronen van ongelijke behandeling of discriminatie tijdig en zorgvuldig worden opgemerkt. Huisartsen verwijzen in de interviews veelal naar de wettelijk verplichte klachtenprocedure (zoals voorgeschreven in de Wkkgz) om discriminatie in hun praktijk te signaleren. Uit de enquête blijkt dat 65% van de ondervraagde praktijken een meldpunt heeft voor klachten (waaronder discriminatie). De huisartsen in de interviews konden weinig tot geen voorbeelden van klachten over discriminatie noemen. Geïnterviewde huisartsen en literatuur wijzen op drempels voor patiënten om klachten te melden, waaronder taalproblemen, een afhankelijkheidsrelatie en twijfel aan de impact van een melding. De klachtenprocedures die op de websites van de geïnterviewde huisartspraktijken staan, benoemen discriminatie zelden expliciet. Hierdoor ontbreekt de zichtbaarheid en herkenbaarheid van discriminatie als mogelijke klachtgrond. Meldmogelijkheden voor medewerkers zijn beperkt: hoewel ongeveer de helft (46%) een vertrouwenspersoon heeft, komt in de interviews naar voren dat deze vaak intern zijn. Dit kan een extra drempel vormen. Signaleren gaat over meer dan het hebben van een meldpunt voor klachten. Uit de interviews

blijkt dat een deel van de huisartsen soms zelf discriminerend gedrag bij patiënten of collega's signaleert. Structurele opvolging blijft hierbij beperkt. Adresseren gaat over het nemen van passende acties als er signalen zijn van discriminatie van een patiënt of medewerker. In de enquête geeft 81% van de praktijken aan een duidelijke klachtenprocedure te hebben voor klachtenafhandeling. Vanuit de interviews komt naar voren dat de afhandeling van discriminatieklachten in eerste instantie gebeurt via een gesprek in de praktijk. Hoe dit vorm krijgt, is persoonsafhankelijk. Als de patiënt ontevreden is over de klachtenafhandeling kan contact gezocht worden met een onafhankelijke klachtenfunctionaris en een geschillencommissie. Hiermee hebben patiënten de mogelijkheid om zich te verweren of in beroep te gaan en wordt rechtsbescherming geboden. Hoewel artsen (gemelde of gesignaleerde) discriminatie-ervaringen soms bespreken in teamvergaderingen, zijn in de interviews geen voorbeelden van systematisch leren naar voren gekomen. Ook blijkt het aanspreken van collega's op discriminerend gedrag moeilijk, mede door hiërarchische en collegiale verhoudingen en handelingsverlegenheid. Specifieke maatregelen om discriminatie te voorkomen worden beperkt ingezet. Uit de enquête blijkt dat van de deelnemende praktijken 24% diversiteit actief meeneemt bij de werving van personeel. Daarnaast gebruikt 22% standaard de tolkentelefoon bij taalbarrières en heeft 20% een gedragscode met aandacht voor gelijke behandeling. Slechts 3% van de praktijken geeft aan in de afgelopen twee jaar een teamtraining over discriminatie te hebben gehad. Redenen voor ontbreken antidiscriminatiebeleid: Hoewel 66% van de huisartsenpraktijken antidiscriminatiebeleid (zeer) belangrijk vindt, heeft slechts 5% dit vastgelegd in beleid. Nog eens 37% heeft wel afspraken, maar niet op papier en 7% zegt er mee bezig te zijn. De belangrijkste reden voor het ontbreken van antidiscriminatiebeleid, is dat praktijken aangeven dat discriminatie niet speelt in hun praktijk of dat ze er nooit aan gedacht hebben. Voor veel praktijken is het vanzelfsprekend om niet te discrimineren en zij zien dan ook geen reden om er actief mee bezig te zijn. Hierbij kan ook een rol spelen dat discriminatie niet wordt herkend of benoemd, door onvoldoende kennis van indirecte, subtiele of verborgen vormen van discriminatie. Daarnaast kan de overwegend homogene samenstelling van de beroepsgroep bijdragen aan blinde vlekken, waardoor ongelijkheid minder snel wordt opgemerkt of benoemd. Behoeftes aan ondersteuning: Opvallend is dat een meerderheid van alle praktijken (64%) in de enquête aangeeft geen ondersteuning nodig te hebben bij het ontwikkelen van antidiscriminatiebeleid. Dit hangt vermoedelijk samen met het beeld dat discriminatie in de eigen praktijk niet of nauwelijks speelt, gecombineerd met hoge werkdruk en protocolmoeheid. Praktijken die al met het thema bezig zijn, geven juist vaker aan wél ondersteuning te willen. Conclusie: Uit de interviews komt naar voren dat huisartsen goede intenties hebben en gelijke behandeling als vanzelfsprekend beschouwen. Ook in de enquête geeft de meerderheid aan antidiscriminatiebeleid belangrijk te vinden. Toch schort het aan de praktische uitwerking: expliciet beleid, gerichte scholing en duidelijk vastgelegde verantwoordelijkheden ontbreken grotendeels. Weliswaar zijn er losse elementen aanwezig, zoals algemene klachtenprocedures en meldpunten, maar een systematische aanpak en structurele borging ontbreken. Het huidige antidiscriminatiebeleid in huisartspraktijken – zowel gericht op patiënten als op medewerkers – lijkt daarmee niet volledig te voldoen aan de mensenrechtelijke verplichtingen. Aan de verplichting van een formele procedure voor klachtbehandeling, voldoen de meeste praktijken. Maar dit is slechts een begin. Omdat het beeld bestaat dat de meldingsbereidheid laag is, is de

bijdrage van deze verplichting aan de discriminatievrije omgeving beperkt. Aan de verplichting om een expliciete non-discriminatie-norm uit te dragen, voldoet slechts een deel van de praktijken. Ook zijn er maar beperkt beschermende maatregelen aanwezig voor een discriminatievrije werkomgeving. Ten aanzien van gelijke toegang tot zorg geldt dat er in een deel van de praktijken wel losse elementen aanwezig zijn om discriminatie te voorkómen, zoals zorgen voor een divers team en het structureel inzetten van de tolkentelefoon bij taalbarrières, maar een samenhangend en formeel beleid lijkt veelal te ontbreken. De toegankelijkheid voor mensen met een beperking is niet systematisch bevestigd naar allerlei soorten beperkingen (auditief, visueel, verstandelijk etc.) in de interviews en enquête. Hierdoor kunnen geen algemene uitspraken worden gedaan over de toegankelijkheid van huisartsenpraktijken voor mensen met een beperking.

LINK: <https://publicaties.mensenrechten.nl/file/41aa89c0-2ed9-1d69-05c6-0666f30ed1bb.pdf>

TREFWOORDEN: Gezondheidszorg

Etnische minderheden

Discriminatie

Zorgverlening

Racisme

Hulpverlening

Gezondheid

Discriminatiebestrijding

CODE: 562.26

TITEL: Principes voor profilering. Een kritisch perspectief op de toepassing

Van datagedreven profilering door de overheid

UITGAVE: Den Haag: Staatscommissie tegen Discriminatie en Racisme, 2026

SAMENVATTING: Vijfde voortgangsrapportage van de Staatscommissie tegen discriminatie en racisme zoals die op 7 mei 2026 is aangeboden aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties. De Staatscommissie tegen Discriminatie en Racisme adviseert in dit rapport over het gebruik van datagedreven profilering door de overheid. Datagedreven profilering omvat het selecteren en categoriseren van (groepen) burgers op basis van gedeelde kenmerken, gedrag of eigenschappen, afgeleid uit data. Datagedreven profilering wordt door overheidsorganisaties steeds vaker ingezet, bijvoorbeeld voor 'risicogericht' overheidstoezicht. Daarbij worden groepen met een verondersteld verhoogd risico op fraude of criminaliteit preventief gecontroleerd. In de afgelopen jaren hebben talrijke casussen laten zien dat overheidsprofilering kan leiden tot discriminatie van grote groepen burgers, met schrijnende individuele en maatschappelijke schade als gevolg. Daarom onderzoekt de staatscommissie in dit rapport of datagedreven profilering op zichzelf wel past bij een overheid die tegelijkertijd discriminatie wil voorkomen en aanpakken. Ze doet dat door te kijken of de huidige datagedreven profileringspraktijken passen bij centrale principes van goed openbaar bestuur: rechtsstatelijkheid, democratisch gehalte en bestuurlijk vermogen. De staatscommissie signaleert in dit rapport dat datagedreven profilering fundamentele spanningen oproept met principes van goed openbaar bestuur. De inzet van profileringsmethoden is onvoldoende wettelijk begrensd en leidt daardoor in de praktijk vaak tot discriminatie, met onvoldoende rechtsbescherming en rechtszekerheid voor mensen. Datagedreven profilering kan bovendien bestaande maatschappelijke ongelijkheden versterken, omdat voorspellende modellen worden gebaseerd op historische data waarin eerdere vormen van selectief toezicht, discriminatie en maatschappelijke ongelijkheden

al zijn ingebakken. Daarbij ontbreekt vaak een expliciete democratische afweging over de vraag of profilering wenselijk is. In veel gevallen wordt de inzet van datagedreven methoden gepresenteerd als een technische keuze, terwijl het in feite gaat om een ingrijpende normatieve keuze over hoe de overheid burgers benadert. Ook is de controleerbaarheid en transparantie van datagedreven profilering door overheidsorganisaties beperkt. Burgers weten vaak niet dat zij worden geprofileerd, welke criteria worden gebruikt of hoe een risicoscore tot stand komt. Transparantie-instrumenten zoals het Algoritmeregister zijn nu nog onvolledig en afhankelijk van vrijwillige registratie en classificatie door overheidsinstellingen, waardoor toezicht en publieke verantwoording tekortschieten. Bovendien is de betrokkenheid van burgers gering. Groepen die het meest geraakt worden door profilering hebben vaak weinig invloed op de ontwikkeling, toepassing en evaluatie van deze systemen. Daardoor bestaat het risico dat bestaande kennisongelijkheden worden versterkt en dat beleid wordt gebaseerd op eenzijdige data. Profilering wordt vaak gelegitimeerd met het argument dat het efficiënter en effectiever is dan willekeurige controles. In de praktijk blijkt dit echter lang niet altijd aantoonbaar. De staatscommissie concludeert dat profilering een uitdijend en moeilijk te begrenzen fenomeen is. Het breidt zich niet alleen technisch, maar ook institutioneel en maatschappelijk uit. Het wordt niet alleen door afzonderlijke organisaties toegepast, maar versterkt zichzelf over verschillende instellingen en beleidsterreinen heen, zoals rechtshandhaving en sociale zekerheid. Bovendien gaat de overheid in de praktijk vooral pragmatisch te werk. Hoewel wordt verwezen naar beginselen van goed openbaar bestuur – rechtsstatelijkheid, democratische kwaliteit, bestuurlijk vermogen –, worden deze vaak selectief en onvoldoende toegepast. Empirisch bewijs voor de meerwaarde van profilering ontbreekt vaak. Om deze redenen pleit de commissie voor het stopzetten van lopende toepassingen van datagedreven profilering en het beperken van verdere verspreiding ervan. Zonder principiële maatregelen in lijn met de beginselen voor goed openbaar bestuur blijft het risico op maatschappelijke schade en discriminatie te groot. In plaats van profilering kunnen aselecte of 100%-controles worden ingezet. Deze methoden zijn transparanter, eerlijker en verminderen het risico op cumulatieve discriminatie. Daarnaast benadrukt de staatscommissie dat dataverzameling op zichzelf wel kan helpen bij het tegengaan van maatschappelijke ongelijkheden. In haar publicatie over de Gelijkheidsplicht Publieke Sector (GPS) heeft de staatscommissie benadrukt dat inzicht in feitelijke verschillen nodig is om discriminatie effectief tegen te gaan. Het verzamelen en analyseren van equality data kan dus helpen om ongelijkheid in kaart te brengen en terug te dringen. Bij deze ondersteunende inzet van data is het van belang dat mensen wiens data gebruikt worden hier zelf nadrukkelijk toestemming voor geven. Als de overheid met inachtneming van de grote zorgen van de staatscommissie besluit om profileringsmethoden te blijven toepassen, moet zij proactief aantonen dat er geen directe of indirecte discriminerende effecten zijn. Zowel Artikel 1 van de Nederlandse Grondwet als verschillende mensenrechtenverdragen bevatten een discriminatieverbod: de overheid moet burgers in gelijke gevallen gelijk behandelen. In het licht van de eerder door de staatscommissie bepleite Discriminatietoets Publieke Dienstverlening en Gelijkheidsplicht Publiek Sector, betekent dit dat de overheid vooraf moet toetsen of haar handelen mogelijk discriminerende effecten heeft, dat zij passende waarborgen moet treffen om dergelijke effecten te voorkomen en dat zij de werking van deze profileringsystemen voortdurend moet monitoren en evalueren. De belangen,

kennis en perspectieven van burgers moeten hierbij centraal staan..

LINK: <https://www.staatscommissietegendiscriminatieenracisme.nl/site/binaries/site-content/collections/documents/2026/05/07/principes-voor-profilering/voortgangsrapportage-principes-voor-profilering.pdf>

TREFWOORDEN: Discriminatie

Etnische minderheden

Discriminatiebestrijding

Racisme

Antidiscriminatiebeleid

Etnisch profileren

CODE: 323.26

TITEL: Factsheet femicide in Nederland, 2014-2024

UITGAVE: Leiden : Universiteit Leiden, 2026

SAMENVATTING: Factsheet over femicide. Deze factsheet is een product van de monitor Femicide Monitor van de Universiteit die is gelanceerd op 3 april 2025. Hoe komt de Monitor tot stand? In de 'Femicide Monitor' staan alle zaken van moord en doodslag met een vrouwelijk slachtoffer. De data waarop de Femicide Monitor is gebaseerd bestaat uit data van de politie, data van het Openbaar Ministerie, rechterlijke uitspraken en mediaberichten. Femicide is het doden van een vrouw of meisje (deels) omdat ze een vrouw is. Daarom is het belangrijk hier op te merken dat niet elke moord op een vrouw een femicide hoeft te zijn. Er zijn ook zaken waarbij het incident niets met gender te maken had. Toch staan deze zaken ook in de Femicide Monitor, omdat er momenteel geen goede wetenschappelijke manier hebben om dit onderscheid te kunnen maken. Door het ontbreken van een wetenschappelijk sluitende en te operationaliseren definitie van femicide, zijn in deze factsheet alle vrouwelijke slachtoffers van moord en doodslag in 2014-2024. Er waren in die periode 448 vrouwelijke slachtoffer van moord en doodslag . 80% van de zaken vonden binnenshuis . 91 % van de daders is een man.

LINK: <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/governance-and-global-affairs/isga/factsheet-femicide-in-nederland-3.0.pdf>

TREFWOORDEN: Overheidsbeleid

Vrouwen

Geweld

Geweldpreventie

Huwelijk

Eerwraak

Criminaliteit

Huiselijk geweld

CODE: 175.25

TITEL: Femicide in de Nederlandse rechtspraak: juridische erkenning en straftoemeting

AUTEUR(S): Ritzen, L.

Aa, S. van der

Giannini, A.

Heudebert, C.A.

Keiler, J.

Loibl, E.

Peristeridou, C.

UITGAVE: Maastricht : University Maastricht, 2026

SAMENVATTING: Onderzoek naar femicide in de Nederlandse rechtspraak. Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de afdeling Extern Wetenschappelijk Beleidsonderzoek van het Wetenschappelijke Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC), op verzoek van het Ministerie van Justitie en Veiligheid. De huidige Nederlandse rechtspraak is gebaat bij een heldere juridische definitie van femicide. Dat kan zorgen voor een meer eenduidige aanpak en meer consistente afdoening van femicidezaken. Ook kan het helpen om femicide beter te registreren en zo de bewustwording in de samenleving te vergroten. Daarnaast is het belangrijk dat er een gedeeld beeld komt over hoe om te gaan met gendergerelateerde kenmerken, zoals signalen van eerder huiselijk geweld. Het herkennen en benutten van die signalen kan ook zorgen voor meer consistentie in de afdoening, bijvoorbeeld door het structureel meewegen van familie- en (ex-)partnerrelaties als strafverzwarende omstandigheid. Maastricht University heeft in deze studie onderzocht in hoeverre femicide binnen de Nederlandse rechtspraak wordt (h)erkend, gekaderd en juridisch beoordeeld. Ook is onderzocht op welke wijze gendergerelateerde kenmerken worden betrokken bij de strafrechtelijke beoordeling en straftoemeting van femicide. In het onderzoek wordt femicide omschreven als (een poging tot) het opzettelijk en wederrechtelijk (ofwel in strijd met het recht) doden van een vrouw of meisje, waarbij gendergerelateerde kenmerken een rol spelen. Onderzoek is uitgevoerd door: (1) Juridische deskresearch (naar huidige Nederlandse strafrechtelijke kader waarmee femicide aangepakt en het nationale Plan van Aanpak 'Stop femicide!'); (2) jurisprudentieonderzoek: (op www.rechtspraak.nl zijn alle zaken van (poging tot) moord en doodslag op een vrouwelijk slachtoffer bekeken in de periode 1 januari 2021 – 31 december 2024); (3) kwalitatieve vignettenstudie (waaraan 7 officieren van justitierechters en 5 strafrechters deelnamen); (4) interviews met experts; (5) rechtsvergelijkende studie (betrekking hebben op zeven EU-lidstaten: België, Spanje, Portugal, Malta, Cyprus, Italië en Oostenrijk). Rechters en officieren van justitie hanteren verschillende afbakeningen van femicide. Voor sommigen is het voldoende dat de dader een (ex-)partner of familielid van het slachtoffer is. Anderen achten andere kenmerken, zoals voorafgaand geweld of een haatmotief, noodzakelijk om van femicide te kunnen spreken, terwijl weer anderen femicide juist definiëren aan de hand van de combinatie van een familie/partnerrelatie met aanvullende kenmerken. Alhoewel gendergerelateerde kenmerken, zoals de partner- of familierelatie, vaak worden erkend in femicidezaken, worden deze niet altijd consequent in de bewijsvoering of de motivering voor de straf meegenomen. Uit het onderzoek blijkt dat officieren meer ruimte zien dan rechters om deze kenmerken (bijvoorbeeld eerder huiselijk geweld) te betrekken bij het bewijzen van opzet of voorbedachte raad. In de strafmotiveringen bij (poging tot) moord of doodslag op vrouwen wordt vaak expliciet verwezen naar de (ex-)partner- of familierelatie en andere gendergerelateerde kenmerken. Er wordt regelmatig een strafverzwaring toegekend aan deze kenmerken. Opvallend is dat aanwijzingen voor eerder (huiselijk) geweld minder vaak expliciet worden benoemd in de motivering. Als dat wel gebeurt, dan verwijzen de rechters naar het eerdere geweld in strafverzwarende zin. Zowel rechters als officieren van justitie beschouwen de huidige wettelijke strafmaxima voor moord of doodslag als toereikend. Desondanks gaven meerdere respondenten aan voorstander te zijn van de introductie van femicide of gendergerelateerde kenmerken als wettelijke strafverzwarringsgrond, omdat dit kan bijdragen aan het structureel (h)erkennen van gendergerelateerde kenmerken in de strafrechtspraak.

LINK: <https://www.wodc.nl/site/binaries/site-content/collections/documents/2026/05/12/femicide-in-de-nederlandse-rechtspraktijk-juridische-erkenning-en-straftoemeting/rapport-femicide-in-de-nederlandse-rechtspraktijk-juridische-erkenning-en-straftoemeting.pdf>

TREFWOORDEN: Overheidsbeleid

Vrouwen

Geweld

Geweldpreventie

Huwelijk

Criminaliteit

Huiselijk geweld

CODE: 175.26

TITEL: Schattingen onrechtmatig in Nederland verblijvende vreemdelingen medio 2018-2019 tot medio 2022- 2023

AUTEUR(S): Heijden, P.G.M. van der

Cruyff, M.J.L.F.

Engbersen, G.

Gils, G. van

Lugtig, P.

UITGAVE: Utrecht: Universiteit Utrecht - Faculteit Sociale Wetenschappen, 2026

SAMENVATTING:

In dit onderzoek wordt een nieuwe schatting toegevoegd aan een inmiddels lange reeks van schattingen van de populatie onrechtmatig in Nederland verblijvende vreemdelingen. Het pri-maire doel van deze reeks is het volgen van de ontwikkeling van de omvang van de betreffende po-pulatie. In een poging het inzicht in de schattingen te vergroten, is deze keer opnieuw een tweede schattingsmethode in het onderzoek opgenomen. Bestaat uit:

Hoofdstuk 2 – Achtergronden en ontwikkelingen

In hoofdstuk 2 worden de achtergronden van ontwikkelingen rond het aantal ongedocumenteerde vreemdelingen besproken. Daarbij wordt aandacht besteed aan veranderingen in het vreemdelingenbeleid, met name de omgang met irreguliere migratie. Daarnaast komen ontwikkelingen in het vreemdelingentoezicht en vertrekbeleid, de uitbreiding van de Europese Unie en de gevolgen daarvan voor irreguliere migratie aan bod. Ook worden internationale migratieontwikkelingen besproken, waaronder het hoge migratiesaldo en de toenemende diversiteit van migratiestromen, evenals ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, zoals de groei van tekortsectoren. Tot slot worden verwachtingen geformuleerd ten aanzien van de schattingen die in hoofdstuk 5 worden gepresenteerd.

Hoofdstuk 3 – Schattingsmethoden

Hoofdstuk 3 bevat een beschrijving van de gebruikte schattingsmethoden. De toelichting op de Poissonregressie sluit aan bij eerdere rapporten. Om het rapport zelfstandig leesbaar te maken, is deze uitleg opnieuw opgenomen.

Hoofdstuk 4 – Gebruikte databestanden

In hoofdstuk 4 worden de databestanden besproken die zijn gebruikt voor de schattingen. Eerst komt de Politie Suite Handhaving Vreemdelingen (PSHV) aan bod, waarmee sinds 2001 Poisson-schattingen worden gemaakt. Sinds 2019 wordt dit systeem gefaseerd vervangen door Handhaving Vreemdelingen (HV). Vervolgens wordt de koppeling van politiegegevens met gegevens uit de Basisvoorziening Vreemdelingen (BVV) behandeld.

Hoofdstuk 5 – Schattingen en ontwikkelingen

Hoofdstuk 5 presenteert de schattingen. Eerst worden de Poisson-schattingen besproken voor de perioden van medio 2018–2019 tot en met medio 2022–2023. Daarna wordt ingegaan op de ontwikkeling van deze schattingen sinds 1997, inclusief de meest recente gegevens over de periode 2018–2023.

Hoofdstuk 6 – Discussie

In hoofdstuk 6 wordt afgesloten met een discussie waarin de vooronderstellingen van de Poissonregressie opnieuw worden besproken.

Hoofdstuk 7 – Conclusie

In hoofdstuk 7 wordt teruggekomen op de verwachtingen die in hoofdstuk 2 zijn geformuleerd en worden de resultaten van de schattingen in perspectief geplaatst.

Conclusie:

Het aantal onrechtmatig in Nederland verblijvende vreemdelingen, ook wel ongedocumenteerden genoemd, wordt in de periode medio 2022 - medio 2023 geschat op 20.065. Met 95% statistische betrouwbaarheid ligt het aantal tussen 16.955 en 23.175 personen. Het aantal vreemdelingen zonder verblijfsvergunning wijzigt in de periode 2019 - 2023 niet sterk. De bandbreedtes die de zekerheid van de schattingen aangeven, hebben grote overlap. Factoren als arbeidsvraag en afremmend beleid of de uitbreiding van landen in de EU hebben een stimulerende respectievelijk remmende werking op de ontwikkeling van het aantal ongedocumenteerden..

LINK: <https://www.wodc.nl/site/binaries/site-content/collections/documents/2026/03/31/schattingen-onrechtmatig-in-nederland-verblijvende-vreemdelingen-medio-2018-2019-tot-medio-2022--2023/rapport-schattingen-onrechtmatig-in-nederland-verblijvende-vreemdelingen-medio-2018-2019-tot-medio-2022-2023.pdf>

AANBIEDNOTA:

<https://www.wodc.nl/site/binaries/site-content/collections/documents/2026/03/31/schattingen-onrechtmatig-in-nederland-verblijvende-vreemdelingen-medio-2018-2019-tot-medio-2022--2023/aanbiednota-schattingen-onrechtmatig-in-nederland-verblijvende-vreemdelingen-medio-2018-2019-tot-medio-2022-2023.pdf>

TREFWOORDEN: Ongedocumenteerden

Vreemdelingenbeleid

Demografische gegevens

CODE: 163.26

TITEL: Strafrecht en sociale ongelijkheid

AUTEUR(S): Noorloos, M. van

UITGAVE: Leiden : Universiteit Leiden, 2026

SAMENVATTING: Rede die Marloes van Noorloos uitsprak bij de aanvaarding van de leerstoel Straf - en strafprocesrecht aan de Universiteit Leiden op 10 april 2026. Zij stelt in deze rede dat het strafrecht sociale ongelijkheid soms versterkt. Mensen in kwetsbare sociaaleconomische posities worden vaker verdacht, vervolgd en zwaarder gestraft. Hierdoor kunnen zij in een vicieuze cirkel van armoede en uitsluiting terechtkomen. Door maatregelen zoals bedelverboden, buitenslaapverboden en boetes raken mensen in armoede of dakloosheid extra hard . Ook verkeersboetes en andere sancties hebben vaak grotere gevolgen voor mensen met weinig financiële middelen. Daarnaast spelen factoren zoals een stabiel inkomen of vaste woonplaats een rol in strafrechtelijke beslissingen, waardoor kwetsbare groepen indirect verder benadeeld worden. Zij pleit daarom voor een kritische blik op wetgeving, beleid en de praktijk van het strafrecht. Zij vindt dat rechters en officieren van justitie meer rekening moeten houden met sociale ongelijkheid, bijvoorbeeld bij de strafmaat of bij de keuze om alternatieven voor vervolging te zoeken. Ook zou de financiële draagkracht van mensen structureler moeten worden meegenomen bij het bepalen van boetes . Daarnaast benadrukt zij het belang van bewustwording rondom vooroordelen over mensen in armoede. Uit onderzoeken naar klassenjustitie blijkt volgens haar dat sociaaleconomische verschillen invloed hebben op de uitkomsten van strafzaken, zelfs wanneer rekening wordt gehouden met andere factoren. Met haar oratie wil Van Noorloos juristen, criminologen, maatschappelijke organisaties en andere betrokkenen samenbrengen om aandacht te vragen voor de ongelijke effecten van

het strafrecht. Volgens haar is het noodzakelijk om te voorkomen dat mensen in sociaal kwetsbare posities extra zwaar worden getroffen door het rechtssysteem.

LINK: <https://scholarlypublications.universiteitleiden.nl/handle/1887/4301572>

TREFWOORDEN: Nederland

Rechtspraak

Etnische minderheden

Criminaliteit

Strafrecht

Armoede

Discriminatie

CODE: 345.26

TITEL: Handreiking bi+ inclusief onderzoek

AUTEUR(S): Hermsen, D.

Brinkman, L.

Lisdonk, J. van

UITGAVE: Amsterdam : Bi+ Nederland , 2024

SAMENVATTING: Handreiking van Stichting Bi+ Nederland.

Bi+ Nederland ziet nog vaak dat het meten van seksuele oriëntatie niet op een bi+ inclusieve wijze plaatsvindt. Dit leidt tot problemen rond betrouwbaarheid, validiteit, onderrapportage, bi+ uitwissing (erasure). In deze handreiking worden de adviezen over bi+ inclusief onderzoek gegeven:

Aan bod komen:

- . De term bi+ mensen in plaats van biseksuele mensen gebruiken
- . Juiste dimensie van seksuele oriëntatie kiezen
- . Bi+ inclusieve vraagstellingen en antwoordopties formuleren
- . Analyse en rapportage van antwoorden
- . Een intersectionele benadering in onderzoek hanteren
- . Aandacht voor relatiediversiteit en de impact van relatiepartners
- . Aandacht voor specifieke bi+ micro-agressie en discriminatie ervaringen
- . Discriminatie en uitsluiting binnen lhbtq+ gemeenschappen

LINK: <https://biplus.nl/wp-content/uploads/2024/12/Handreiking-biplus-inclusief-onderzoek.pdf>

TREFWOORDEN: Biseksualiteit

Nederland

Seksualiteit

Discriminatie

Wetenschappen

CODE: 005.24

TITEL: Seksueel grensoverschrijdend gedrag tijdens het uitgaan. Een gemeentelijke aanpak voor een veiliger nachtleven

AUTEUR(S): Grunsven, P. van

Kleef, N. van

UITGAVE: Utrecht : Movisie / Veilige Steden, 2025

SAMENVATTING: Deze handreiking is bedoeld om gemeenten te helpen een effectieve aanpak op te zetten om de horeca en het uitgaansleven veiliger te maken. Allereerst wordt ingegaan op wat uit onderzoek bekend is over seksueel grensoverschrijdend gedrag in het uitgaansleven. Er worden inzichten gedeeld over waarom dit gedrag relatief vaak voorkomt in het uitgaansleven, en cijfers over zowel slachtoffers als plegers. Ook wordt ingegaan op de relatie tussen alcohol en druggebruik en seksueel grensoverschrijdend gedrag. Middelengebruik vergroot namelijk de kans op het overschrijden van grenzen, en heeft ook invloed op het gedrag van omstanders. Vervolgens worden concrete voorbeelden van veelbelovende aanpakken

om grensoverschrijdend gedrag te voorkomen en aan te pakken gedeeld. Gemeentes kunnen samen met uitgaansgelegenheden en andere partners, namelijk op verschillende manieren werken aan een veiliger uitgaansleven. In deze handreiking wordt besproken:

- Het trainen van horecapersoneel en omstanderinterventies, zoals de trainingen van Fairspace en Stichting Sexmatters
- Horecaconvenanten
- Samenwerking met nachtburgemeester
- Safe spaces
- Awareness teams en floor angels

De handleiding toont hoe je het uitgaansleven veiliger maakt: door middel van afspraken te maken met uitgaansgelegenheden en andere relevante partners, of door effectieve interventies te stimuleren en te faciliteren. Ook delen we goede voorbeelden uit verschillende gemeenten.

LINK: <https://www.programmaveiligesteden.nl/wp-content/uploads/2025/03/Handreiking-veilige-steden-Seksueel-grensoverschrijdend-gedrag-tijdens-het-uitgaan-4-3-2025.pdf>

TREFWOORDEN: Discriminatie

Gedragscode

Horeca

Nederland

Gemeentelijke overheid

Antidiscriminatiebeleid

CODE: 328.25

TITEL: Zwartboek geweld jegens moskeeën. Twee decennia van anti-islamagressie (2005 – 2025)

UITGAVE: S.L. : Monitor Politieke Ontwikkelingen, 2026

SAMENVATTING: De voorliggende notitie biedt een data-gedreven analyse van deze incidenten over een periode van ruim twee decennia (2005 – 2025), met een expliciete focus op moskeeën als primair doelwit. De analyse is opgesplitst in twee tijdsperioden, te weten 2005–2014 en 2015–2025. Hier is voor gekozen om structurele trends, piekincidenten en mogelijke oorzakelijke factoren in kaart te brengen.

Deze notitie beoogt drie hoofddoelen:

- .1. Kwantificeren: Het in kaart brengen van de omvang, frequentie en aard van incidenten per periode..
- .2. Vergelijken: Het vaststellen van kwantitatieve en kwalitatieve verschillen tussen 2005–2014 en 2015–2025, inclusief procentuele stijgingen en dalingen.
- .3. Visualiseren: Het presenteren van een heldere grafische weergave van de trendontwikkeling.

De

bevindingen in deze notitie tonen een duidelijke en zorgwekkende escalatie: het gemiddeld aantal incidenten per jaar steeg met 74% tussen de twee perioden, met een cumulatieve toename van 92% over de gehele looptijd. Vooral de jaren 2016 en 2024–2025 springen eruit als piekperioden, gedreven door externe triggers (terrorisme, geopolitieke spanningen) en interne polarisatie (politieke retoriek, online radicalisering). Deze ontwikkeling onderstreept de urgentie van gerichte preventie, betere registratie en een integrale aanpak van islamofobie als maatschappelijk- maar zeker ook als veiligheidsvraagstuk. Dit schrijven dient als basis voor beleidsmakers, veiligheidsdiensten, moskeebeheerders en maatschappelijke organisaties om gerichte interventies te ontwikkelen. Denk hierbij aan een aparte coördinator ter bestrijding van islamofobie, een jaarlijks Rijksveiligheidsbudget en bewustwordingscampagnes. Alleen door de feiten helder in kaart te brengen, kan de samenleving effectief werken aan een veiliger Nederland voor alle geloofsgemeenschappen.

LINK: <https://monitorpolitiekeontwikkeling.nl/wp-content/uploads/Zwartboek-geweld-jegens-islamitische-instituten.pdf>

TREFWOORDEN: Islam

Moslimdiscriminatie

Discriminatie

Xenofobie

Moskeeën

Geweld

CODE: 102.26

TITEL: Monitoring and recording antisemitism in the EU: State of play and ways forward

UITGAVE: Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2026

SAMENVATTING: This report of the EU Agency for Fundamental Rights (FRA) looks at antisemitism in the EU, focusing on what can be done to address gaps in recording and inconsistencies in data collection. It highlights existing tools and guidance for Member States to improve their recording systems. The analysis is based on official administrative data and information from publicly available sources across EU Member States, as well as Albania, North Macedonia, and Serbia. Detailed country overviews are available for all countries covered.

Antisemitism has been monitored by FRA since 2004. This report builds on the 2024 publication, 'Jewish People's Experiences and Perceptions of Antisemitism'. The information presented in this publication draws on evidence the EU Agency for Fundamental Rights (FRA) and its predecessor (the EU Monitoring Centre on Racism and Xenophobia) have been collecting on the recording of antisemitic incidents since 2004. The publication first draws attention to commitments the EU and its Member States have made in this respect and then briefly describes the state of play of recording in EU Member States and countries that participate in the work of FRA as observers (Albania, North Macedonia and Serbia). The publication highlights possible ways forward to improve the recording of antisemitic incidents, drawing on existing guidance tools and structures. The report shows the gaps and discrepancies in how Member States record antisemitic incidents. It suggests what authorities can do to improve the recording of antisemitic incidents, which have risen following the Hamas attacks on Israel and the ensuing Israeli military intervention in Gaza. Drawing on existing tools and guidance, the report suggests the following steps that countries should take to improve their recording systems:

- Monitor and record antisemitism: countries capture different types of information according to how they categorise and define antisemitism. This can lead to many countries appearing to have a low number of officially recorded incidents. Some countries do not record any incidents at all. National authorities need efficient hate crime recording mechanisms for police to record acts of antisemitism. Human rights statutory bodies can also support improving the monitoring and recording of antisemitism.
- Recognise antisemitism: hate crime recording systems do not always explicitly flag antisemitic incidents. This can be due to data protection concerns with regards to logging a victim's ethnicity or religion. Police officers need to be able to identify and record the antisemitic bias behind incidents reported to them. This would require specialised training.
- Exchange practices and provide resources: there is a lot of guidance and tools on collecting data and recording antisemitic incidents. Exchanging good practices in existing EU-wide conferences and working groups would facilitate further peer learning among national authorities, the police and human rights bodies. Ultimately, operationalising such good practices requires sufficient

resources for implementation.. Civil society cooperation: FRA surveys regularly reveal large-scale under-reporting of antisemitism. Involving civil society and Jewish community organisations can help encourage victims and witnesses to report incidents and build trust between Jewish communities and the police.. Learn from diverse stakeholders: input from diverse stakeholders is needed to effectively tackle antisemitism. Bringing together the police, the judiciary, civil society, tech companies, human rights statutory bodies and Jewish community organisations would encourage reporting and improve hate crime recording.Surveys: FRA's antisemitism surveys capture the lived experiences of Jews across Europe. Regular national surveys would allow countries to better tailor their efforts to effectively counter antisemitism.The report highlights EU and national commitments to tackling antisemitism and identifies existing guidance and support structures. It covers data from all EU countries, Albania, North Macedonia and Serbia. The accompanying country overviews provide more detailed information with official administrative and data from international, governmental and non-governmental sources, as well as human rights statutory bodies, where available.FRA, and its predecessor, the EU Monitoring Centre on Racism and Xenophobia, have been publishing overviews of antisemitic incidents since 2004.

LINK: <https://fra.europa.eu/en/publication/2026/antisemitism-overview>

TREFWOORDEN: Antisemitisme

EU - Europese Unie

Europa

Meldpunten

CODE: 021.26

TITEL: Antisemitism overview- Netherlands: Overview of antisemitic incidents recorded in the Netherlands in 2014-2024

UITGAVE: Wien : European Union Agency for Fundamental Rights (FRA), 2026

SAMENVATTING: This report of the European Union Agency for Fundamental Rights or FRA provides and overview of the antisemitic incidents recorded in the Netherlands in 2014 -2024.It is based on official data and unofficial data.Official data on antisemitic incidents in the Netherlands come from two main sources. One is the annual report on discrimination statistics (Discriminatiecijfers). (ii) This source includes incidents registered by the police and reports to the anti-discrimination services (antidiscrimatievoorzieningen or ADVs)), the hotline for discrimination on the internet (Meld.Online Discriminatie – formerly Meldpunt internet discriminatie (MiND)) and other organisations. The other source for official data is the Netherlands Public Prosecution Service (Openbaar Ministerie). It publishes annual data on punishable discriminatory offences (the Cijfers in Beeld reports). The source of unofficial data is CIDI, a CSO in the Netherlands. CIDI monitors and collects data on antisemitic incidents. Every year, it publishes data on the number of antisemitic incidents reported to it through the hotlines it operates throughout the Netherlands. All data presented are based on the organisations' own definitions and categorisations of antisemitism. Some of these draw on the IHRA Working definition of antisemitism, which was endorsed by all EU member states, except Malta. Albania, North Macedonia and Serbia also adopted the IHRA Working definition on antisemitism. (i) Where available, the country overview provides a breakdown of the data by month following 7 October 2023, showing stark increases in recorded antisemitic incidents following the Hamas attacks and the and the ensuing military intervention in Gaza. This publication is part of a

larger series of overviews of antisemitic incidents. FRA and its predecessor (the EU Monitoring Centre on Racism and Xenophobia) have monitored antisemitism since 2004.

LINK: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2026-netherlands-antisemitism-overview_en.pdf

TREFWOORDEN: Antisemitisme

EU - Europese Unie

Europa

Nederland

Meldpunten

CODE: 021.26

TITEL: Tussen minaret en ministerie

AUTEUR(S): Vlug, J.

Kros, K.

Stobbe, E.

UITGAVE: Utrecht : Movisie / Moslimpeil, 2025

SAMENVATTING: Eerste grootschalige onderzoek in Nederland naar het vertrouwen van moskeeën in de overheid. Onderzoek uitgevoerd door Movisie en Moslimpeil in opdracht van de Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme. De onderzoekers bevroegen bestuursleden van 82 moskeeën. Bijna driekwart (72%) heeft weinig tot zeer weinig vertrouwen in de overheid. Het gemiddelde cijfer dat ze geven is een 4,0. Slechts 1% heeft veel vertrouwen in de overheid. De moskeebesturen zeggen dat hun vertrouwen in de afgelopen vijf jaar sterk is gedaald. Onder andere door het toeslagenschandaal en geheime onderzoeken naar moskeeën. Maar ook door stigmatiserende uitspraken in de politiek. Ook ervaren veel moskeeën belemmeringen bij het openen van bankrekeningen en voelen zij zich gemarginaliseerd bij beleidsbeslissingen over religie en veiligheid.

Grondrechten staan onder druk, zeker voor moslims, en er is onvoldoende vertrouwen dat de overheid deze rechten zal beschermen. De besturen hebben iets meer vertrouwen in hun eigen gemeente, al blijft het verdeeld. 27% heeft veel vertrouwen in hun gemeente, 37% heeft (heel) weinig vertrouwen. Er is vooral wantrouwen rondom specifieke beleidsterreinen. Bijvoorbeeld godsdienstvrijheid, asiel- en migratiebeleid en het mensenrechtenbeleid over het Midden-Oosten. Ook de bescherming van fundamentele rechten van moslims krijgt een onvoldoende. Zoals de vrijheid van godsdienst en onderwijs. Vaak is er nauwelijks direct contact met de overheid: ruim een derde van de besturen heeft helemaal geen contact. De moskeebesturen vinden de samenwerking vaak ontransparant, ongelijkwaardig en eenzijdig. Zo is er bijvoorbeeld alleen samenwerking op thema's als veiligheid en radicalisering. Terwijl de moskeeën ook vaak actief zijn op ouderenzorg en armoedebestrijding. Dat voelt stigmatiserend. Toch is er hoop. Een meerderheid van de besturen staat wel open voor samenwerking. Maar alleen op basis van gelijkwaardigheid, erkenning en structureel wederzijds vertrouwen.

Volgens de peiling kan het vertrouwen herstellen door:

- . Bescherming van godsdienstvrijheid en het recht op islamitisch onderwijs;
- . Zichtbare, structurele en integrale aanpak van moslimdiscriminatie;. Structurele erkenning van de maatschappelijke rol van moskeeën;
- . Stigmatisering in beleid en retoriek vermijden;
- . Direct, frequent en transparant overleg – vooral op lokaal niveau.

Dit rapport biedt daarmee een basis voor het ontwikkelen van inclusieve, rechtvaardige en duurzame relaties tussen overheid en moskeeën.

LINK: <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2025-06/Rapport-Tussen-minaret-en-ministerie.pdf>

TREFWOORDEN: Islam

Moskeeën

Moslimdiscriminatie

Geweld

Landelijke overheid

Gemeentelijke overheid

CODE: 102.25

TITEL: Monitor Integrale Veiligheid MBO 2023: Sectorrapport

AUTEUR(S): Cuppen, J.

et al.

UITGAVE: Nijmegen : Research Ned / KBA Nijmegen / Praktikon, 2023

SAMENVATTING: Deze Monitor Integrale Veiligheid MBO 2023 poogt een geïntegreerd beeld te geven van de stand van de veiligheid in het MBO, zowel landelijk als per onderwijsinstelling.

Het doel van deze monitor is om te komen tot een Monitor Integrale Veiligheid waarmee een peilstok in de veiligheidssituatie van mbo-instellingen gestoken kan worden. Hiermee krijgen we zicht op de stand van de veiligheid voor het gehele mbo en op het niveau van individuele instellingen. De onderzoeksvragen die zijn vastgesteld als volgt:

1. Wat is de stand van zaken van de (integrale) veiligheid op de mbo-instellingen in Nederland?
2. In hoeverre zijn er verschillen in de stand van zaken van de (integrale) veiligheid als het gaat om kenmerken van instelling en opleiding?
3. In hoeverre zijn er verschillen in de stand van zaken van de (integrale) veiligheid als het gaat om kenmerken van studenten en medewerkers?

Om de vragen in dit onderzoek te beantwoorden maken we gebruik van verschillende al bestaande gegevensbronnen. Om studenten, medewerkers en instellingen zo min mogelijk te belasten is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande gegevens waarin studenten en medewerkers ook is gevraagd in hoeverre zij zich veilig voelen. Deze informatie is aangevuld met verdiepende groepsinterviews/focusgroepen die op deelnemende instellingen zijn gehouden met studenten en met medewerkers. Om inzicht te krijgen in het aantal incidenten die zich voordoen op mbo-instellingen zijn hiervoor gegevens opgevraagd bij de deelnemende mbo-instellingen. Daarnaast is een vragenlijst uitgezet onder veiligheidscoördinatoren en andere medewerkers belast met veiligheid op hun mbo-instelling, waarin zij bevraagd zijn over verschillende aspecten van het veiligheidsbeleid op hun mbo-instelling.

Dit sectorrapport is ingedeeld in vijf onderdelen. De kwantitatieve resultaten over studenten en medewerkers in het mbo zijn respectievelijk beschreven in hoofdstukken 2 en 3. In hoofdstuk 4 zijn de uitkomsten uit de gesprekken (d.m.v. interviews en focusgroepen) met studenten en medewerkers beschreven. In hoofdstuk 5 wordt ingegaan op de veiligheid vanuit mbo-instellingen; hierbij wordt ingegaan op het veiligheidsbeleid, de informatiebeveiliging en de incidentenregistraties. Vervolgens worden al deze aspecten van veiligheid in samenhang bekeken in hoofdstuk 6. Tot slot volgt een samenvatting van de hier gevonden resultaten in hoofdstuk 7. In elk hoofdstuk worden de resultaten van het hoofdstuk afsluitend puntsgewijs kort samengevat.

Het merendeel van de studenten in het mbo geeft aan zich veilig te voelen.

Het aandeel studenten dat zich veilig voelt in het MBO is in de jaren 2016 en 2022 jaarlijks toegenomen; in 2022 gaf 81 procent van de studenten aan zich veilig te voelen; vier procent van de studenten gaf aan zich niet veilig te voelen. De mate waarin studenten zich veilig voelen verschilt naar het type student; zo voelen studenten met een functiebeperking en vrouwen zich vaker onveilig. Ditzelfde geldt voor studenten in de BOL-leerweg en studenten op niveau 2. Ook tussen instellingen bestaat verschil wat betreft het veiligheidsgevoel; op instellingen waar studenten zich

gemiddeld het veiligst voelen geeft meer dan 90 procent van de studenten aan dat ze zich veilig voelen: voor instellingen waar studenten zich het minst veilig voelen ligt dit op minder dan 75 procent (het gemiddelde percentage studenten per instelling dat zich onveilig voelt varieert tussen de 1 en 6 procent). Studenten op grotere instellingen en studenten op instellingen in West-Nederland voelen zich gemiddeld minder veilig. Ook studenten op instellingen met een groter aandeel studenten met een niet-westerse migratieachtergrond voelen zich gemiddeld genomen minder veilig. Let wel, met deze gegevens zijn geen causale verbanden te trekken. Zo bevinden deze instellingen bevinden zich ook in meer grootstedelijke gebieden met bijbehorende grootstedelijke problematiek zoals hogere criminaliteit, meer armoede en minder sociale cohesie. De verschillen tussen instellingen worden ook in aanzienlijke mate verklaard door de (verschillende) samenstelling van de studentpopulatie. Door rekening te houden met deze samenstellingen worden de verschillen tussen instellingen kleiner. Het veiligheidsgevoel van studenten hangt ook in sterke mate samen met de tevredenheid over de opleiding en tevredenheid over de instelling; studenten die meer tevreden zijn over deze aspecten voelen zich vaker veilig en vice versa.

Het merendeel van de studenten in het mbo geeft aan zich veilig te voelen.

Het aandeel studenten dat zich veilig voelt in het MBO is in de jaren 2016 en 2022 jaarlijks toegenomen; in 2022 gaf 81 procent van de studenten aan zich veilig te voelen; vier procent van de studenten gaf aan zich niet veilig te voelen. De mate waarin studenten zich veilig voelen verschilt naar het type student; zo voelen studenten met een functiebeperking en vrouwen zich vaker onveilig. Ditzelfde geldt voor studenten in de BOL-leerweg en studenten op niveau 2. Ook tussen instellingen bestaat verschil wat betreft het veiligheidsgevoel; op instellingen waar studenten zich gemiddeld het veiligst voelen geeft meer dan 90 procent van de studenten aan dat ze zich veilig voelen: voor instellingen waar studenten zich het minst veilig voelen ligt dit op minder dan 75 procent (het gemiddelde percentage studenten per instelling dat zich onveilig voelt varieert tussen de 1 en 6 procent). Studenten op grotere instellingen en studenten op instellingen in West-Nederland voelen zich gemiddeld minder veilig. Ook studenten op instellingen met een groter aandeel studenten met een niet-westerse migratieachtergrond voelen zich gemiddeld genomen minder veilig. Let wel, met deze gegevens zijn geen causale verbanden te trekken. Zo bevinden deze instellingen bevinden zich ook in meer grootstedelijke gebieden met bijbehorende grootstedelijke problematiek zoals hogere criminaliteit, meer armoede en minder sociale cohesie. De verschillen tussen instellingen worden ook in aanzienlijke mate verklaard door de (verschillende) samenstelling van de studentpopulatie. Door rekening te houden met deze samenstellingen worden de verschillen tussen instellingen kleiner. Het veiligheidsgevoel van studenten hangt ook in sterke mate samen met de tevredenheid over de opleiding en tevredenheid over de instelling; studenten die meer tevreden zijn over deze aspecten voelen zich vaker veilig en vice versa.

Ook voor medewerkers in het mbo geldt dat de meerderheid van hen aangeeft zich veilig te voelen op werk.

Verdeeld naar regio lijken medewerkers in Noord- en Oost-Nederland zich iets veiliger te voelen. Personeel op grotere instellingen (met meer dan 15.000 studenten) voelt zich gemiddeld iets meer onveilig. Ook voor de veiligheid van personeel geldt dat er een sterke samenhang is tussen de ervaren veiligheid en de algemene tevredenheid. Hoe meer tevreden het personeel is op een instelling, hoe veiliger men zich ook voelt. Ditzelfde geldt voor de ervaren werkplezier en de mate waarin men energie krijgt uit het werk. Als we kijken naar de instellingen met personeel die zich het onveiligst voelen zien we dat dit allen instellingen zijn uit West-Nederland, veelal behorend tot de grootste instellingen, die ook relatief laag scoren op de (algemene) tevredenheid van medewerkers over hun baan. Mogelijk zorgt de grootstedelijke problematiek, waar hier meer sprake van is, voor moeilijkere omstandigheden om te werken en daarmee tot minder tevredenheid en een lagere ervaren veiligheid.

In focusgroepgesprekken geven studenten en medewerkers in eerste instantie aan dat ze zich veilig voelen.

De focusgroepgesprekken met studenten en medewerkers geven meer inzicht in de ervaren veiligheid op scholen. Er zijn zeven thema's besproken, waaronder LHBTIQ+-veiligheid, discriminatie,

online veiligheid, en seksueel geweld. In eerste instantie geven deelnemers vaak aan dat ze zich veilig voelen, maar ze denken meestal aan grote veiligheidsproblemen. Kleinschalige incidenten worden vaak niet als onveiligheid herkend. Opvallend is dat onderwerpen als discriminatie en LHBTIQ+ vaak goed beoordeeld worden, maar er lijkt ook sprake te zijn van verscholen discriminatie. Er lijkt geen direct verband te zijn tussen het aantal incidenten dat iemand meemaakt en hoe veilig men zich voelt. Als randvoorwaarden wel geschapen zijn, kan men zich veilig voelen bij veel en/of heftige incidenten. De studenten en medewerkers geven ook aan dat de sfeer op school belangrijk is, waarbij het gekend en gezien worden op school hieraan bijdraagt. Bijna alle gesproken studenten geven aan dat ze het belangrijk vinden een band te hebben met de persoon waar zij een melding bij doen. Medewerkers en studenten denken dat discussies vaak eindigen zonder gevolgen. Een groot gedeelte van de studenten en medewerkers geeft aan openlijk hun mening te blijven delen. Er zijn echter ook mensen die aangeven hun mening niet (meer) te delen, om zo negatieve reacties van anderen te voorkomen.

In focusgroepgesprekken geven studenten en medewerkers in eerste instantie aan dat ze zich veilig voelen.

De focusgroepgesprekken met studenten en medewerkers geven meer inzicht in de ervaren veiligheid op scholen. Er zijn zeven thema's besproken, waaronder LHBTIQ+-veiligheid, discriminatie, online veiligheid, en seksueel geweld. In eerste instantie geven deelnemers vaak aan dat ze zich veilig voelen, maar ze denken meestal aan grote veiligheidsproblemen. Kleinschalige incidenten worden vaak niet als onveiligheid herkend. Opvallend is dat onderwerpen als discriminatie en LHBTIQ+ vaak goed beoordeeld worden, maar er lijkt ook sprake te zijn van verscholen discriminatie. Er lijkt geen direct verband te zijn tussen het aantal incidenten dat iemand meemaakt en hoe veilig men zich voelt. Als randvoorwaarden wel geschapen zijn, kan men zich veilig voelen bij veel en/of heftige incidenten. De studenten en medewerkers geven ook aan dat de sfeer op school belangrijk is, waarbij het gekend en gezien worden op school hieraan bijdraagt. Bijna alle gesproken studenten geven aan dat ze het belangrijk vinden een band te hebben met de persoon waar zij een melding bij doen. Medewerkers en studenten denken dat discussies vaak eindigen zonder gevolgen. Een groot gedeelte van de studenten en medewerkers geeft aan openlijk hun mening te blijven delen. Er zijn echter ook mensen die aangeven hun mening niet (meer) te delen, om zo negatieve reacties van anderen te voorkomen.

Er zijn veel verschillen tussen instellingen en hoe zij omgaan met veiligheid

De verschillen in de ervaren veiligheid tussen instellingen worden voor een groot deel verklaard door verschillen in de studentensamenstelling van deze instellingen. Wel zijn er verschillen merkbaar in de manier waarop instellingen met veiligheid (en veiligheidsbeleid) omgaan. De manier waarop instellingenincidenten registreren verschilt sterk waardoor het moeilijk is om eenduidige gegevens hieruit te destilleren. Als dit voor de sector belangrijk wordt geacht is het raadzaam om hier centraal afspraken over te maken. De mate waarin en hoe instellingen (actief) beleid voeren op het gebied van (sociale) veiligheid lijkt ook te variëren. Er zijn aanzienlijke verschillen in de mate waarin instellingen samenwerken met partners en met betrekking tot hun veiligheidsvoorzieningen; een vertrouwenspersoon en meldpunt zijn op de meeste instellingen aanwezig; (actief) toezicht in openbare ruimten en bij ingangen komt minder vaak voor. Themagebieden waar volgens veiligheidscoördinatoren meer aandacht uit zou moeten gaan zijn met name ondermijning, ongewenst gedrag gericht op anderen, seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksuele weerbaarheid. Als knelpunt wordt met name invloeden van buitenaf (zoals jeugdcriminaliteit) genoemd. Uit de analyses blijkt overigens geen duidelijke relatie te zijn tussen (het aantal) veiligheidsvoorzieningen en de ervaren veiligheid van studenten en medewerkers. Het valt te verwachten dat deze voorzieningen juist eerder worden ingesteld op instellingen waar veiligheid een groter probleem is; daarnaast wordt men zich mogelijk juist meer bewust van een mogelijke onveiligheid. Op het gebied van informatiebeveiliging (en privacy en veiligheid van examinering) geldt dat er afgelopen jaren een ontwikkeling was van een grotere volwassenheid. Wel leek er in het laatste meetjaar (2021) enige sprake van stagnatie. Dit kan verklaard worden door het feit dat

naarmate de volwassenheid hoger is, het relatief meer inspanning kost om de volwassenheid verder te verhogen. Hierdoor lijkt er sprake te zijn van een plafondeffect.

LINK: <https://open.overheid.nl/documenten/dpc-132804f8127aebe6a7ed3edbe97341e8b6b7f7b2/pdf>

KAMERBRIEF:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/12/20/aanbiedingsbrief-tweede-kamer-monitor-integrale-veiligheid-mbo-2023>

TREFWOORDEN: Discriminatie

Studenten / stagiaires

Etnische minderheden

Beroepsonderwijs

Pesten

CODE: 741.23

TITEL: (On)gezien. Onderzoek naar voorspellende factoren bij het signaleringsproces van (vermoedelijk) (hoog)begaafde kinderen en/of kinderen meteen ontwikkelingsvoorsprong door school en/of ouders

AUTEUR(S): Cramer, Y.

Poppel, M. van

Dijk, D. van

UITGAVE: Scaliq : Driebergen-Zeist, 2025

SAMENVATTING: Onderzoek naar de huidige staat van de signalering van cognitief sterke basisschoolleerlingen door leerkrachten en/of ouders, en naar welke variabelen daarop van invloed zijn. De centrale onderzoeksvraag kan worden samengevat als :

Wat is de huidige staat van de signalering van cognitief sterke basisschoolleerlingen door leerkrachten en/of ouders en welke variabelen zijn van invloed hierop? Voor dit onderzoek is op 29 verschillende basisscholen aan leerkrachten van groep 2 tot en met 8 gevraagd om voor elk van hun leerlingen aan te geven of er bij de leerling een vermoeden van een ontwikkelingsvoorsprong of (hoog)begaafdheid bestaat, en zo ja door wie dit vermoeden is geuit. In totaal hebben 324 leerkrachten meegewerkt, en vielen 5371 van hun leerlingen binnen het leeftijdsbereik (5 t/m 11 jaar) van het onderzoek. Daarnaast hebben de leerkrachten voor elke leerling aangegeven of het om een jongen of een meisje ging, en of er sprake is van NT2, een niet-Nederlandse afkomst en/of een kansarme omgeving of lage sociaal-economische status. Pas nadat deze vragen voor de hele klas beantwoord waren, is bij elke leerling uit de klas een screeningsinstrument afgenomen door de groepsleerkracht of een Intern Begeleider. In de onderbouw individueel of in kleine groepjes, vanaf groep 4 waar mogelijk klassikaal. Uit de resultaten blijkt dat 48% van de kinderen met een zeer hoog IQ in beeld is bij zijn of haar leerkracht. Ook van de kinderen met een begaafd IQ is meer dan 40% in beeld. Dit betekent helaas dat iets meer dan de helft van de basisschoolkinderen met een zeer hoog IQ nog niet gesignaleerd is. Zo was van de jongens met een zeer hoog IQ meer dan de helft al gesignaleerd, terwijl bijna tweederde van de meisjes met een vergelijkbaar IQ nog niet in beeld was bij de leerkracht. Deze verschillen zijn er niet alleen bij kinderen met een zeer hoog IQ: wanneer we de percentages gesignaleerde jongens en meisjes vergelijken over verschillende gemeten IQ-intervallen, zien we dat over het hele bereik meer jongens dan meisjes gesignaleerd worden. Dit terwijl door het screeningsinstrument net zo veel meisjes als jongens werden gesignaleerd. Verschillen in daadwerkelijke intelligentie tussen jongens en meisjes zijn er dus nauwelijks. Het verschil zit hem puur in de perceptie van de leerkracht. Een ander verschil dat opviel is

dat, bij een gelijk IQ, van de leerlingen waarvan was aangegeven dat er sprake was van een kansarme omgeving of een lage sociaal-economische status een groter deel nog niet in beeld was dan van de kinderen waarvan dit niet was aangegeven. Van de groep leerlingen met een IQ in de bovenste 5% was tweederde van de kinderen met een lage SES nog niet gesignaleerd als mogelijk (hoog)begaafd, terwijl dit bij de overige kinderen in deze groep iets meer dan de helft was. Kinderen die opgroeien in een kansarme omgeving, worden dus vaker onderschat door hun leerkracht dan kinderen die het thuis beter getroffen hebben. Over het algemeen gold, dat kinderen met een Europese herkomst vaker gesignaleerd werden dan kinderen met een niet-westerse herkomst, en minder vaak dan kinderen met een herkomst uit Azië of Indonesië. Ook dit weer bij een gelijk IQ. Ook deze verschillen zijn voor een grotere groep zichtbaar dan alleen voor de kinderen met een zeer hoog IQ. Zo bleek, in de groep leerlingen met een IQ in de bovenste 20%, bij een Nederlandse of Europese herkomst 1 op de 3 door de leerkracht gezien te worden als mogelijk (hoog)begaafd, terwijl dat bij leerlingen met een niet-westerse migratie achtergrond maar voor 1 op de 4 kinderen het geval was. Ook hier weer: qua gemeten IQ verschillen deze beide groepen kinderen nauwelijks van elkaar. Het verschil zit hem dus enkel in de perceptie van de leerkracht. Zo bleek dat kinderen die in januari geboren zijn, een grotere kans hebben om gesignaleerd te worden. Vergeleken met hun klasgenoten zijn zij (zolang ze niet versneld zijn) ouder en dus vaak ook iets verder in hun ontwikkeling, waardoor ze slimmer worden ingeschat. Dit terwijl ze ten opzichte van hun eigen leeftijdsgenoten niet intelligenter zijn. Wanneer leerkrachten kinderen met elkaar vergelijken, vergeten ze dus vaak om rekening te houden met leeftijdsverschillen. Hoe later in het jaar een kind geboren is, hoe kleiner de kans dat het gesignaleerd wordt als mogelijk (hoog)begaafd. Een maand later geboren zijn heeft, voor de perceptie van de leerkracht, bijna eenzelfde effect als 1 IQ punt lager scoren. De NT2 status van kinderen heeft ook effect. Bij signalering door leerkrachten is er geen groot effect, maar wanneer je kijkt naar signalering door ouders is het verschil enorm: als een kind een NT2 status heeft, zijn ouders veel minder geneigd om bij de leerkracht aan te geven dat zij een vermoeden hebben dat hun kind mogelijk (hoog)begaafd is. Of dit komt doordat ouders zelf ook minder snel zo'n vermoeden hebben kunnen we niet uit de data halen, maar zij geven een mogelijk vermoeden van (hoog)begaafdheid in elk geval veel minder vaak door aan de leerkracht. Dit kan komen door cultuurverschillen, maar zeker ook door de taalbarrière: wanneer je als ouder de Nederlandse taal nog niet (goed) spreekt, is de drempel om in gesprek te gaan met de leerkracht immers veel hoger. De kans dat ouders bij de leerkracht aangeven dat ze een vermoeden hebben van (hoog)begaafdheid is, wanneer er sprake is van een NT2 status, bijna net zoveel kleiner als wanneer kinderen 20 IQ punten lager scoren. Op wat voor soort school kinderen zitten heeft voor signalering door de leerkracht geen invloed. Leerkrachten op scholen met een hoge weging (dat zijn scholen met een relatief complexe leerlingpopulatie) zijn net zo goed in staat om (hoog)begaafde leerlingen te signaleren als leerkrachten op scholen met een lage weging. Voor signalering door ouders is er wel degelijk een effect te zien: hoe hoger de schoolweging, hoe kleiner de kans dat ouders bij de leerkracht aangeven dat ze een vermoeden hebben van (hoog)begaafdheid. Dit zou kunnen komen doordat ouders op deze scholen de weg naar de leerkracht minder goed weten te vinden, maar bijvoorbeeld ook doordat ze denken 'de leerkracht heeft al genoeg te stellen met zijn/haar leerlingen, laat ik maar niet ook nog eens over mijn slimme kind beginnen'. Tel je alle bovenstaande factoren bij elkaar op, dan kunnen de verschillen enorm zijn. Zowel bij

signalering door leerkrachten zelf, als bij het aan de leerkracht doorgeven van een vermoeden van (hoog)begaafdheid door ouders. Zit alles mee, kom je zeg maar uit een '7 vinkjes' gezin en ben je zelf ook nog eens een jongen, dan is de kans dat je als hoogbegaafd kind (met een IQ van 130 of hoger) ook als zodanig gesignaleerd wordt door je leerkracht 60%. Zit echter alles tegen (ben je bijvoorbeeld een hoogbegaafd meisje dat is geboren in december in Turkije of Eritrea, spreek je de Nederlandse taal nog niet goed én groei je op in een kansarme omgeving) dan is die kans maar 15%.

LINK: <https://scaliq.com/wp-content/uploads/Ongezien-staat-van-signalering-van-slimme-leerlingen-SCALIQ.pdf>

TREFWOORDEN: Basisonderwijs (Primair-)

Onderwijsbeleid

Neurodiversiteit

Etnische minderheden

Schoolloopbaan

CODE: 711.25

TITEL: EU Gender-based Violence Survey – Evidence for Policy and Practice

UITGAVE: Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2026

SAMENVATTING: This joint report by the EU Agency for Fundamental Rights (FRA) and the European Institute for Gender Equality (EIGE) presents detailed findings from the EU gender-based violence survey. It offers in-depth analysis of the scale, nature and drivers of violence and exposes the structural gender inequality. Building on the 2024 publication, "EU gender-based violence survey - Key results", and following up on FRA's 2014 report, "Violence against women: an EU-wide survey", this report tracks trends over the last decade across the EU. Eurostat, FRA, and EIGE jointly conducted the survey. It is based on over 100,000 interviews covering all 27 EU Member States. The data collection took place in different countries at different times between September 2020 and March 2024.

Since the first survey (2014), international, EU and national policies and strategies have been adopted to tackle violence against women and support victims' rights. This includes the landmark Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Istanbul Convention), which the EU also signed and ratified. Some of the key findings from the report show that:

. One in three women in the EU experiences physical and/or sexual violence. Intimate partner violence, psychological abuse, economic violence and cyber violence are far too common - yet often the least recognised forms of abuse.

. Most violence is widely under-reported. Only 6.1% of women reported physical or sexual abuse by their partners to the police, and just 11.3% when attacked by non-partners. Shame, self-blame, fear and a lack of trust in the police are the most often cited reasons for not reporting. Lack of awareness or access to support networks are contributing factors.

. Sexual violence and consent: Sexual violence is more often characterised by the absence of freely given consent, rather than by physical force. Women are almost twice as likely to be raped through coercion or inability to refuse, than through overt physical force.

. Economic and psychological intimate partner violence are common but less visible: 29.9% of women experienced psychological violence by their partner. This includes humiliation, jealousy, intimidation or controlling behaviours. For 12.7% it happens frequently. Where additional questions were asked, 20.3% of women have experienced economic violence by their partner, such as not being allowed to work and a lack of control over family finances.

. Intimate partner violence places a heavy toll on women's lives: 9.8% were physically injured by their partner, and 9.6% suffered mentally. As a result, 17.6% of women needed time off work and 30.8% were unable to do housework due to partner violence. Women often resort to medication (25.8%) and alcohol or drugs (17.1%) to cope with the effects.

. Childhood violence and its lasting consequences: 32.9% of girls experienced physical or emotional violence at the hands of their parents. This can create a cycle of violence as women who experienced childhood sexual abuse are three to four times more likely to face sexual violence as adults.

. Digitalisation is intensifying abuse: 8.5% of women were cyberstalked and 7% of working women were harassed sexually online. 10.2% had their location monitored or tracked by their intimate partner.

. To move from law to action, the EU has strengthened its legal framework, including the Directive on combating violence against women and domestic violence and EU-wide ratification of the Istanbul Convention. But laws alone are not enough.

LINK: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/eu-gender-based-violence-survey-evidence-for-policy-and-practice_en.pdf

LINK:

https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/2026.01209_eu-gbv-annexes_en_1.pdf

PERSBERICHT: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/pr-2026-gbv_nl.pdf

TREFWOORDEN: Geweld

Vrouwen

Huiselijk geweld

EU - Europese Unie

Nederland

CODE: 175.26